

Визвольні змагання передчасна СМЕРТЬ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Якби часи переживав український народ перед визвольними змаганнями великого гетьмана Богдана Хмельницького. Польща, яка це за життя гетьма. Петра Конашевича - Сагайдачного з уваги на його заслуги не мала відваги зовсім закріпостити Україну, довернувши свої плани по його смерті. Вона криво здалася повстанню Павлюка, Сулими та інших і цілковито поневолила наші рідні землі. Частина козаків бере на свою службу, як реєстрових, а іншим наказує працювати на ріді. Запросям заборонає їти походом на Туреччину і для безпеки будує кріпость - Кодак.

Частина української шляхти, бачучи зріст могутності польської держави, занепад власного краю, ще більше польщиться, а навіть і більше свідомі допомагають ворогам у їх цілях. Здавалося, що прийшла цілковита загибель для цілої України, однак загаль українського народу не трапив надії, бо вірив у надлюдську силу запорізьких козаків, яких він розпучливо благає:

(*) "Гей ви хлопці, Запоріжці, сини вольної волі, Чом не ідете визволити нас з тяжкої неволі..."

Цей стогін наших предків добре відчув геніальний, з ласки Божої, вождь і месник Зновій Богдан Хмельницький. Ще будучи молодим знаком, він брав участь зі своїм батьком у битві з турками під Цепорою, де дістався до турецької неволі і там перебував кілька літ. Однак, не зважаючи на таке життя бранця, він не втрапив даремно часу, але завжди старався поглибити своє знання та нав'язати зв'язки з визначнішими турками. Після звільнення з турецького полону він зайняв становище генерального писаря при наказнім гетьмані, де мав нагоду ще краще приглянутися до знанням поляків над нашим народом. Тому він написав лист до польського короля, щоби згаднів своє панування, але король відповів, що він є безсилим супроти всевладних магнатів, а козаки мають шаблі та гармати, і ніхто їм не стоїть на перешкоді стати в обороні своїх прав та привілеїв. Із цим листом удався гетьман на запорізьку Січ, щоби зробити старанні приготування для всенародного зриву. Там він організує козацтво, вказуючи на героїські діла наших предків в обороні своїх прав, кажучи: "Князатом отих древних русов, предков наших, хто може возбронити дільності воїтвенної і уменшити одваги ридерської". (**)

Весь український народ відгукнувся на його заклик до бою з наїзником, але він бачив, що власних сил йому не вистачає, тому корисним договором з турецьким султаном забезпечив собі поміч цілої Туреччини. Тимчасом польські окупаційні війська на Україні під проводом Потоцького вирушають проти Хмельницького, щоби це у зародку златити повстання. Разом з польськими військами вирушили також реєстрові козаки. Хмельницький не хотів проливати братньої крові і тому старався перетягнути їх на свою сторону. Із тої то причини він виголосив до них промову, в якій представив трагічне положення на Україні, доказуючи, що не лише всі народи на світі до останньої краплі крові обороняють своє життя, свободу і власність, але також і звір'ята. Тому і український народ мусть мати почуття честі і скинути тяжкі окови невольництва, які диває в долажувчій, гіркій неволі, а до того ще у своїй рідній землі. Він представив їм страшні катування поляків над українським народом, однак невинно пролитої кров не пішла на марне, і всі мученики із своїх гробів визивають цілий український народ до підсти та до оборони своєї бацьківщини. "Вороги все нам забрали: честь, майно, свободу мови, а також релігію - а лишили голе життя. Життя без надії і мети, бо що ж тоза життя, коли воно повне журби, страху і зневіри?" (**)

Ці слова сильно зворушили реєстрових козаків. Вони стали по його стороні і спричинилися не лише до славної побіди під Жовтими Водами, але стали найбільшими захисниками його визвольних змагань. Своїми першими перемогами та змілою пропагандою Хмельницький зумів підняти на боротьбу з Польщею цілий український народ.

Спочатку Хмельницький мав намір виступити лише проти самої шляхти та допомогти королеві Володиславові у його боротьбі з нею, тому не диво, що не використує політичної смерті Володислава IV, а задоволься обіцянками його наступника Яна Казимира, якого кандидатуру самий попірас та вертається на Україну. У Києві вітали гетьмана всі шари українського народу, як свого спасителя та освободителя після спід тяжкого, понижуючого польського ярма. До нього доходить відомість, що Ян Казимир, замість піти йому на зустріч, та заклачити з ним союз, вирушає проти нього з величезною армією, щоби цілковито здати все самостійне життя. Та Хмельницький не зрагується тими вістками, а рішається вибороти цілковиту незалежність України. Він знову кидається у вир боротьби, не зважаючи на жваві перешкоди. Ціла Україна кнується у морі крові. Армія мала, а союзник тайком веде переговори з поляками. Розв'язав гетьмана з причини такого трагічного положення на Україні. Тим більше, що народ не був ще приготований до такої поважної хвилини. Українське населення почало втрачати на довготривалі війни та помаху почав зникати його первісний ентузіазм. Це незадоволення вкрадалося також і до козацьких рядів. Знаходилися також і старшини, які свої власні і особисті амбіції ставили вище, як добробут загалу, та бажали самі захопити гетьманську булаву своїми руками, як Адам Хмелецький та інші. Йому бракувало широк та вірних працівників та дипломатичних діячів, які б якнайстаранніше виконували вірену їм працю.

Невідомий автор "Історії України" згадує, що коли гетьман на своєму сина Тимоша вивел до турецького суддю Гуліницького, то тільки не вив'язався зі свого звільнення, але, що більше, за обіцянку гетьманської булави зрадив султанові в таємни гетьмана, чим приніс велику шкоду молодій українській державі. Справді, Хмельницький тримав усіх на лізною рукою, а винних карав "на орло", а самого Виговського за його спротив казав прив'язати до ліжка. Не зважаючи на це, боротьба з ворогом

назовні та внутрішні незгоди надалі руйнували цілковито Україну. Таке грізне положення на Україні було причиною, що Хмельницький мусів прийняти протекцію московського царя. Москва на не виявляла це тоді свого справного обличчя, здавалося, що цар піде на зустріч українській державі та поміже в боротьбі з тим самим ворогом - Польщею, щоби відібрати свої корінні землі - Смоленщину. Та однак гетьман так помилився, бо московський цар постановив не лише відібрати свої власні землі, але також загарбати цілу Україну. Тому цар, місто обіцяної допомоги Хмельницькому, за ключач союз з польським королем та спрямовує всю свою увагу на Україну. Він почав використовувати незадоволення сварки та нарікання на гетьмана на своїх загарбницьких цілях. Гетьман сейчас спостеріг свою помилку, тому старався її направили. Він заключив союз із шведським королем Густавом X, семігородсько-угорським князем Ракоцим, та іншими володарями.

В українські маси вступила нова віра, бо були переконані, що гетьман, маючи великий досвід та великі зв'язки з закордонними володарями, зуміє скинути ненависне московське ярмо та забезпечити Україні цілковиту незалежність, тому, неначе грім з ясного неба, рознеслась по Україні вістка, що 27.7.1657 віддав своє життя гетьман

Богдан.

Сучасники зрозуміли велич гетьмана та гірко оплакували його смерть. Секретар Самійло Зорка на гробі гетьмана виголосив прадавню промову в імені цілого українського народу. Він предтавив велич гетьмана в слідуючих словах: "Хай людським язиком про лицарську одвагу Вашу розкажуть поля і долини, вертепи і гори, мури і гарматні рури, як Ви мужнім та прекрасним, лицарством і багатирською одвагою, проти приятелів і братії своєї Сарматсько-Польської, за вольности свої ставали і возвали серцем. І чого Ви, при всемогутній допомозі Божій, на Жовтих Водах, під Корсунем, під Шилевою, під Збаражем, під Зборовом, під Берестечком, під Вілюю Церквою, під Львовом, під Нестерваром і Баром, під Кам'янцем Подільським і Іванцем, під Батогом і Охматовом і багатьох інших місцях доказували, доказували." 2/

Найширші маси українського народу зрозуміли своє осиротіння, свою безрадність та брак сильного вождя, який провадив би їх далше до славних побід. Тому не диво, що Зорка звертається до тлінних останків Хмельницького з проханням, щоби він промовив до них, навчив, як мають без нього жити і поступати з окривленими приятелями та

ворогами. Х подав пересторогу, щоб не були побиті і завоювані ними.

Хоч тепер часи ще більш трагічні, як перед визвольним духом Богдана, ми не сміємо тратити нації та нарікати, що нас доля загнала далеко на чужину, але мусямо найсолідніше виповняти свої обов'язки, памятаючи, що лише найбільшою працею та жертвами загалу ми можемо довершити велике діло Богдана Хмельницького - відбудови незалежної Української держави.

Ми не повинні зрадуватися сумним теперішнім положенням на наших рідних землях та не вигідними міжнародними обставинами, але загартувати свої думки та груди до останнього переможного змагу, а появитися новий Богдан, як це відо предказав Іван Франко:

"До високого ділання
Ненастанно пробуй крил,
А Богдан прийде, як сума
Ваших змагань, ваших сил".

/+ / Ген. хор. М. Капустянский: "Українська збройна сила і Українська національна революція" стр. 13.

/++ / Ю. Артышенко "Провідна роль України на Сході" Проблем стр. 643-1/1ст. Русов, Р. 45, ст. 10-2/Укр. Козак, ч. 2.

Вірю

Вірю у силу Твою, Україно,
Вірю, що кат не поборить Тебе,
Вірю і дивлюсь в майбутнє спокійно,
Дивлюсь холодно в обличчя судьби.

Вірю, до стіп не поклониться хану,
Ласки у нього не будеш благать.
Ні, Україно! Вірю в хвилину,
Вірю, Тобі ще поклониться кат!

Вірю у силу Твою, Україно,
В джерело крові і віри без дна.
Вірю і дивлюсь в майбутнє спокійно.
Знаю, ще будеш Соборна, дільна!

Вірю, що Ти не заломиться в змагу.
Серце в огні перетопиш на сталь.
Вірю в Твою оцадунність, відагу,
В душу Твою - сонцесний хрусталь.

Вірю, що Ти крізь пожараща, попіл
Кроком відмірюєш путь до мети,
Що на багнеті в останній окопі
Будеш, я вірю, побідником Ти!

31.7.1649

31.7.1946

світлові історії човн чебагато знайдеться бої, що мали б таку важливе значіння для існування держави, як той 8-ого легкоклинної, замученої довгими і тяжкими переходами козацької армії Наказного Гетьмана Кричевського проти 14-ого - ої з шістдесятма гарматами, закутої в паннери армії литовського гетьмана князя Радзивіла 31-липень 1649-р. під містом Лозвом для існування Української Козацької держави.

Перший період козацької - польської війни, коли козацька армія Гетьмана Богдана Хмельницького хмарювала на захід, під Львів і замостя, коли помер король Володислав IV, коли повстала загроза знищення самої Річи Посполитої, литовський гетьман Радзивіл, найвизначніший тогочасний воєвник зі своєю потуаною армією лише приглядався подіям, не виходивши з Литви, але кривою придумати спроби повстання всі на північ від Прип'яті.

З початком кампанії 1649-р. Радзивіл все ще вагався, викидає, ця візьме веру. Побачивши ж, що Москва зломилася невтралітет, захопивши декілька українські городи, що Ракочій Семігородській відмовився від союзу з Хмельницьким, він швидко прибув у Річцію і став готуватись до походу в Україну.

З початком цієї кампанії гетьман Богдан вислав на північний фронт полковника Подобайло з заданням, за всяку ціну не пусти дитинів в Україну. З недобитків різних полків Подобайло сформував три нові полки: Овруцький, Чернігівський і Брагінський, в силі біля сім тисяч людей. Півнобросних козаків, заливив їх у Чернігів, вчинював з Чернигова, zorganizував там полк другої черги в 6-ого козаків, обсадив позиції над Дніпром проти Лойва і став чекати на Радзивіла.

Подобайло розумів, що Радзивіл, коли хоче досягнути рішучий успіх, мусять ударити на серце України - Київ, або віддати Хмельницького від України. В обох випадках дорога йому лежить через Лозв. Уникнути бою з Подобайлом Радзивіл не міг, бо не міг лишити в своєму запільні козацьку силу, що загрожувала б Литві. Тому Подобайло швидко укріпив своє дуже вигідну позицію, захищену з трьох боків водою / Дніпро, Сож, Чорна /, а з четвертого - трясовинами: Замглай і Периста.

Кли Хмельницький у Старокосятиніві дістав вістку, що Радзивіл з усією литовською армією вирушив на Україну, то не марши зміг вислати проти Радзивіла значного війська, протиставив грізному литовському князеві щось більше від сили - протиставив людину з ім'ям геніяльного стратега, славного воєвника, що гарче полюбив Україну і її волю, - призначив командантом північного фронту з титулом Наказного Гетьмана найближкучішого до своїх полковників, Михайла Кричевського, полковника Київського полку. Блискучий полковник польського короля, бездоганний лицар, родовитий шляхтич Польщі, Кричевський, ще до початку боротиби Хмельницького всім серцем прихилився до України, а після Жовтих Вод остаточно перейшов на бік Хмельницького і навіть перейшов на православ'я. Дочу до рудуч Хмельницький опичити залізану на чалу Литви і врятувати мелоду козацької держави від загибелі.

13-липень 1649-р. полковник Кричевський на чолі 3-ого Київського полку вирушив зі Старокосятиніві до Дніпра з таким завданням: за всяку ціну не допустити литовської армії в межі України.

З Чернігівля Кричевський повідомляв гетьмана Богдана про готовність північного фронту до війни, що в перемогу він не вірить, але литовської армії в українські землі він не пустить.

23-липень Кричевський дістав від полковника

Подобайла повідомлення, що Радзивіл підходить до Дніпра і у Кричевського зароджується план: ударити на запільні литовської армії, маневруванням у запільні створити його рухливість, непомітно підіти до нього і спільно з Подобайлом ударити на литвинів з двох боків. Цей план, як побачимо, полковник Кричевський виконав блискуче.

Для охорони важкої переправи через багниту Прип'ять Радзивіл вислав 2-ого кінний корпус, а Кричевський вислав туди Овруцький кінний полк. Діставши повідомлення про прибуття Радзивіла до Лойва, Кричевський на чолі Київського, Бригінського, Чернігівського полків, залививши в Чернігів охорону з слабких сотень, мчить на Бабицю: "Як малений полетів Кричевський на чолі кількох тисяч відданого йому козацтва. Немов ні зброї, ні людської сили, щоб хоч у приближенні дівнатися до армії литовського князя - гетьмана. Але ніс з собою славне ім'я козацьке, славу геніяльного стратега - полководця." - писав учасник тієї війни, литовський офіцер - німець Абрагам ван Вестервальд. Забув тільки / або й не врозуміло було цьому наймитові /, що Кричевський, крім слави, ніс серце, що гаряче волю України полюблює. Вліях Чернігівля - Бабицю українська армія зробила за неповну добу / а кн. Я. Вишневецький, тікаючи з України, робив його тиждень. 24-липень Овруцький полк на очак литвинів форсує Прип'ять і у аустричному бою розгромлює литовський охоронний корпус. Втікачі - недобитки зпід Бабиці приносять Радзивілові жакливу вістку якраз в момент рішального штурму литвинями позицій Чернігівського полку Подобайла.

Прибувши під Лойв, Радзивіл отаборився між спаленим містечком і річкою Лойвікою. Він сподівався легко збити чернігівців, проте дві спроби штурму принесли литвиням поразку. На 21-7. було призначено штурм всією армією. На полки перейшли Дніпро вище Сожі і ударили в праве крило чернігівців, два полки перейшли Дніпро нижче Лойвики, ударили в ліве крило, а з фронту ударили понад трьома полками й усією артилерією. Положення чернігівців ставало критичним: вони вистріляли весь порох, литвини біглись уже на шпанах, уже мав Радзивілів прапор над ханцями. Мов леви біглись козаки, але сила й спільно ломить. Поранено полковника Подобайла, але він не подав виду й далі проводив безнадійним боєм одного майже беззороного полка проти семи литовських полків і потужної артилерії. Козаки тямали, що мусять затримати литвинів хоч би в тупах сасіми. Боротиба була надто нерівна, та раптом з литовського табору почулось гасло збору; литвини, кинувши січу, подались черз Дніпро до табору. Якби Кричевський спільно з Бабицькою операцією, згинув би Чернігівський полк і Кричевському гадше б довелося самому боїтися.

Радзивіл по подіях 24-7. вже не думав про марш на Київ, а думав про оборону Литви. Для нагляду за Подобайлом лишив тільки піхоту на північній березі Сожі, а всі сили кинув на укріплення табору. Кричевський же замість ударити на Радзивіла, чого той і сподівався, залав в непрохідні ліси і 26-7. спинається до пів Річницьким замком. Замок - база армії Радзивіла, готується до оборони, але Кричевський з армією раптом зникає. Всі пошуки литвинів ні до чого не привели - козацька армія зникла. Кричевський розпочав свій знаменитий рейд, який тогочасні стратеги, та й сам Радзивіл, назвали геніяльним - неповторним, подієм рейдові Ганібала Картагінського на Іанні. Але рейд Ганібала було двічі повторено: біля Анастатом і Суворовим, а рейду Кричевського досі не повторив ніхто. Непрохідними, безденними трясовинами

по пояс у воді пробивалась козацька армія на південний схід 29.7. раптово наскоком Кричевський здобуває Холмець, розгромивши залог, і знову зникає в лісах. Втікачі з Холмця приносять Радзивилу страшну вістку. В таборі тривога. А вже від Холмця до Лоїва лише 25 верстов. Радзивид спійноше український табор з боку Холмця, з півночі, і знову помиляється. Козацька армія пушами й багнами, омивши Лоїв з заходу, 30.7. спинається яких півтори верстви на південь від Лоївки у лісовому сілці. Кричевський хотів дати відпочити своїй перемученій рейдом армії, послав Подобайлові, до якого було лише три верстви через Дніпро, наказ, ранком 1.серпня ударити на литвинів, щоб відтягти увагу на себе. Вночі Кричевський іде на розвідку під самий литовський табор, а ранком 31.7. литовські фуражирі несподівано натрапляють на армію Кричевського. Кількох їх несуть страшну вістку князеві. Кричевський же, багучи, що його викрито, наказавши обозові і пішим кільком сотням поспішати за ним, кидає свої полки на литовський табор. Була 9. година ранком. Ледве встигають литвини обсадити греблю через Лоївку, як уже налетіли лави Київців, на чолі з наказним гетьманом. Зчиняється люта січ. Під густим мушкетним вогнем Київці відходять, опішуться, надходять інші полки, теж спішуться і відкривають мушкетний вогонь. Почався затяжний бій за греблю. Литовська артилерія громидла козацькі лави, а греблю вже переходили полки панцирної тяжкої кінноти. Козаки відсакають на степ - півтори сажнів, сідають на коні. Дорого козаки продають кожний крок, але знеможені відходять. Полониця вкрита трупами людей, коней. Литовська піхота з-за Лоївки обстрілює козацькі фланки. Переслідуючи Київці, відійшовши до переділів, мушкетним вогнем розстрілюють ворожу кінноту, а лівокрилової Овруцький полк кидається до греблі і відрізає шлях відступу ворожій кінноті. Київці на конях кидаються в контратаку. Литвини, багучи себе відрізанними, кидаються в багноту Лоївку і масово гинець. Становище різко змінюється в користь козаків. Непереможну кінноту Литви цілковито розгромлює.

Але ... ззаду насупилася на козаків грізна небезпека. Непомічено підійшли з запліла, з боку Брагина дві корпуси Смоленського, Коморовського і Павловського, що верталися з рогулів Кричевського. 4 ооо-на маса кіннотася живе крило козацької армії. Слабі Чернобильський і Брагинський полки не витримали подвійного удару: з фронту на них обрушилися знову свіжі литовські полки. Сутільний фронт лівого крила козаків розгромлено. Потворилися поодинокі острівці опору, але вони швидко зникли, хвилі литовців гнали, трагували кінніми козацькі недобитки, що пробивалися до переділів на захід від Брагинського шляху. Але в в перелісах рятунку не було. Свіжі литовські частини швидко покінчили з недобитками. Полчили цілком увесь Брагинський, увесь Чернобильський і більша частина Овруцького полків. До 10-ої години на місці лівого крила козацької армії лежали лише тисячі людських і кінських трупів обох сторін. Частина Овруцького го полку з Київцями відбила литовський напад з запліла, збила литвинів, загнавши за Брагинський шлях. Повторну атаку повів сам Радзивил всією кіннотою з північного сходу, з південного сходу ударили ще раз полки Коморовського, Павловського, Смоленського, а з заходу й півночі відкрила вогонь піхота, що перейшла греблю. Під ним натиском козацьке праве крило відступило на південний схід до лісу над Дніпром, не дали підвертати від Лоївки. Тут з трупів своїх товаришів і коней козаки поспішно будували вали. Кричевський вирішив не уступати ні кроку, трупами своїми загородити литвинам дорогу в Україну. Литвини таким маневром були заскочені. Не знали, що чинити. Стояли в бойовому порядку і вичікували від козаків зачіпки. Минала десята година.

В цей час Радзивил дістав повідомлення, що Чернигівці в числі до 2 ооо чоловік перейшли Дніпро і ударили на табір і артилерію. Радзивил кинувся на відсіч.

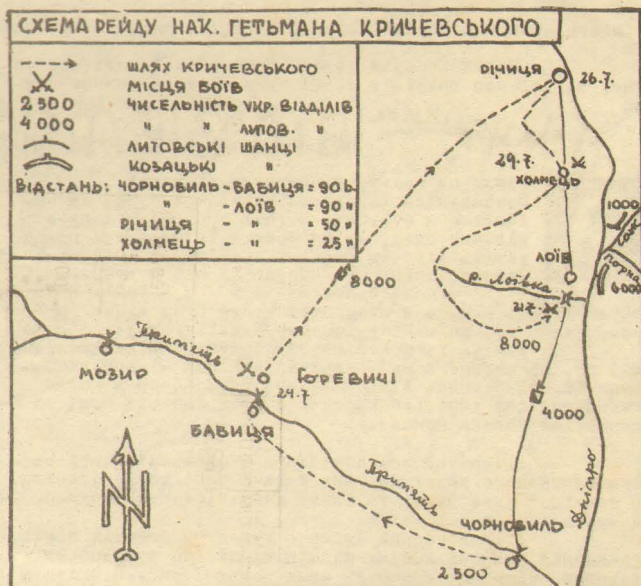
Чернигівці, зачувши гомін бою, частиною полку переправилися через Дніпро і ударили на литовський табір. Але бій за Лоївку вже скінчився і литовські полки з-за Лоївки, німецькі полки з-за Сожі ударили на Чернигівців, відрізали їх від Дніпра і почалось халявце нищення. Козаки відійшли з кут між Дніпром і Лоївку і тут згинули майже всі. Лише несповна три сотки перейшли Дніпро і врятувалися.

Литвини в цей час рештою сил двічі ще атакували табір Кричевського, проте козацького опору зломити не могли, лише перед валами лишили ще сотки трупів.

А до поля бою находив козацький табір з двома гарматами і кількома сотками перемученої переходами піхоти. Завдяки зраді перебіжчика від Кричевського - польського шляхтича Скринського, литвини дізналися про підхід обозу, кинулися на нього і за кілька хвилин знищили цілком. Вивисочили були з-за валів Київці з Кричевським, розпорозили одну німецьку частину, та побачивши загибів обозу, повернули за вали.

Кривавий бій роз'язки не приніс. Козацька сила, дуже зменшена, все ще стояла на своїх становищах, загороджуючи литвинам шлях на Україну. Над вечір козаки виспалілись з-за валів. Розпочався знову бій, та козаки мусли знову відійти за вали, бо шаблями панцера не втнеш.

Радзивил нетерпеливився і злюстився. Такий бій, а він все ще не може назвати себе переможцем, боявся, щоб козаки вночі не втнули якої шуки і рішися на рішучий штурм. П'ятдесять гармат громидло козацькі засіки, на штурм кинуто всі литовську силу, залишивши проти Подобайла лише два курені з п'ятьма гарматами, але крім горі трупів нічого іншого штурм литвинам не приніс. Страшні були й козацькі втрати. Не було вже полків і сотень, не було старшин і козаків, було лише горстка гарячих патріотів, що ціною життя рішили затримати литовську навалу. Двома кулями в груди й голову смертельно поранено наказного гетьмана Кричевського, що як рядовий козак отримав з мушкета. Команду перебрав голковник Пішко. Незабаром литвини відступили, хоч вичерпувалася і козацька сила. Козакам забракло пороху и куль. Не забракло лише ім відваги.

ром литвини відступили, хоч вичерпувалася і козацька сила. Козакам забракло пороху и куль. Не забракло лише ім відваги.

В таборі Радзивила, в його наметі, зійшлися вищі старшини і підраховували втрати. А вони були незвичайно великі: в полках лишилось 60-65% складу, згинуло 25% старшин. Піхота вистріляла всі набой, на всю артилерію лишилось лише дві бочки пороху. Не менше семи тисяч литвинів полягло на Лоївських полях. А все ж таки коли до бою литвини перевищували козаків удвоє, то тепер перевищували чисельно в-трос, а то і в-четверо. На нараді старшин рішено ранком 1.серпня дати останній бій тій тисяці півтори козаків, що лишилися в засіках.

Але в засіках козацьких лишилось живих лише парусот козаків. Полковник Пішко біля місця, де лежав наказний гетьман, потішав козаків, обіщючи скору підмогу від гетьмана Богдана. Та козаки і не зневіривалися. Вони знали, що на них дивилася ціла Україна, чекала від них рятунку. І вони були готові на саможертву.

Несподівано опритомнів наказний гетьман. На диво сильним голосом наказав Пішко вісти козаків до Чернобилья і там організувати охорону кордону.

Сумні залишали козаки засіки. В навшвидку зроблених нотах несли Кричевського, Але Наказний Гетьман, чуючи смерть, наказав залишити його серед трупів тих, з ким разом бився. Сховали лісові хаті рештки козацької армії, а наказний гетьман лишився на побовищі сам із своїми думками.

Ранком 1.серпня литвини виявили, що козацькі засіки порожні. Півпритомного Кричевського, зв'язавши йому руки, принесли до Радзивила. Зоглядся литовські старшини, дорікали колишньому спільникові, проханнями і погрозами намагалися видобути у вмиравчого про пляни й задуми Хмельницького. Нічого не сказав умираючий Герой. У рідкі хвилини притомности говорив лише сам до себе і то лише про загибів козацтва - "не чинів бунтівничих жалічки, а над стратою війська боліючи", як писав учасник бою. На наступні дні домагання сказав, що за тиждень проти Радзивила прийде 30 000 козаків і 15 ооо татарів.

3.серпня 1649.р. наказного гетьмана України, переможця під Меджебожем "непереможеного" Яреми Вишне-вського і литовського князя - гетьмана Радзивила під Лоївом, вірного сина України не стало.

Кричевський записав ще одну славу сторінку історії боротьби України за незалежність. "Гомін бою під Лоєвом широко луною розійшовся по всьому знаному тоді світі. В німецьких краях, у Франції, Скандинавії, Босанії, Московщині, в Нідерландських штатах, на туманних Бритійських островах полководці й державні мужи, читаючи обширні звідомлення учасників того бою - дивувалися козацькій відвазі, геніяльності козацького вождя, його великій саможертві, - сидувалися розгадати, що за наряд оті українські козаки?"

Козацька армія не пустила Радзивила в Україну. Він мусів повернути в Литву. Військову силу Радзивила було підтято на довгий час.

На місці бою лишилось кілька могил, на одній з яких стояв хрест з написом латиною: "Кричевіус козако-рум ребеделіум дукс" "Кричевський, вождь козацького повстання".

У вересні того ж року підписано було Зборівський мир.

Бій під Лоївом ще чекає на свого дослідника й історика. Ми ж хочемо лише нагадати тим, хто любить рідний край, про часи, коли найбільшими чеснотами були: любов до своєї землі, ненависть до рабства, готовість до саможертви в ім'я Ідеї; коли кожний "шевць знав своє шевство, а кравець кравецтво", і не пався в отамани, у вожді, а чесно виконував свій обов'язок перед батьківщиною; коли не перо, а меч був доказом у боротьбі за рідний край, бо й Великий Гетьмани Богдан гордо заявив: "Маю шаблю в руці - це не вмрла Козацька Мати!"

Нехай жнає історія навчить не любити рідний край, не ставити його добро понад усе особисте, понад життя, бо цього навчитися не можна, це може бути тільки в крові, в душі людини, а нехай навчить нас чесно виконувати свій обов'язок так, як виконував його Кричевський, хай навчить нас коритися Авторитетові, Маєстатові нації і перед обличчям небезпеки тісно гуртуватися навко-

ла нього, забувши расові, віросповідні і партійні ріжниці.

Нехай історія навчить нас гіркої, суворой істини, що для нас друзів у світі нема. Світ не визнає сен-

тиментів. Він схиляється лише перед силою, перед зброєю.
За О. Дуговим переписів В. Л.

М. Музика КАЗКА про ЧАРІВНИЦЮ СОПІЛКУ

Тямлю цю казку, я пригаду її часто. Розказувала її бабуся, давно це було, це маленьким я був. Снів я тоді про цю сопілку в дівочих снах, мріяв почути її чарівний голос, зітхав диточим серцем, коли після мрійливих диточих снів, не находив її під подушкою.

Згадував про неї з боєм і тоді, коли минули диточі сні, а в очах свідомости були війна, руїна, горе. Згадав її, бо найпогірший був її голос.

Згаду її тепер на вид безталання, скитальщини. Вірю, що заграв вона - чарівна сопілка - денцівка, а голос її, відбившись від скал Чорногори збере в полки розсіпаних без долі, воскресить сонних Липарів Воли та засміється Велике Сонце....

...Бабуся розказувала при аккомпаніаменті свого служнячого веретена, при куделі. Воно жваво Оренло, то зловіше шелестіло, то знову деколи безсило падало, слухаючи бабусяної казки.

...Жив гарний Липар - князь у багатій землі, в пасивій стороні. Любили його піддані, бо був добрий і розумний, тішилися разом із ними волею і щастям. Співали і складали в його честь пісні, раділи славою його, бо розумно володів своєю землею. Він любив підданих своїх, а всі любили його.

Та зависим оком гляділи на багату землю пасивіого Липаря лукаві сусіди. Та болячись щенебудь лише починати, бо у Липаря була дружина - липарство хоробре у вірне, бо знали, що любиво, яка панувала в землі Липаря, нічим не зломати ні знищити. І зробили вони раду велику, де рішили покарати доброго Липаря. А жив тоді в темному і страшному лісі, серед єдинок болот, лютий чарівник. До його то вони й удалися за радою та поміччю. І зрадив чарівник, бо й він хотів позбутися доброго Липаря та замешкати в гарних горах його землі. Довго нишпорив він по своїх чортячих вузликках, миривсь беззубим ротом якісь страшні слова, дзвонив грізно якімих заліззяками, аж витягнув кудильницьку та круглу.

- Киньте її - каже - на землю Липаря, хай коється, а там робіть уже, що хочете.

І зробили з утішок недобрі сусіди, як казав їм чарівник. І покотилась куля по землі Липаря....

...Пам'ятаю - бабуся зітхнула, надумувалась - в печі нетерпляче затріскотів вогонь та зашпили цікавістю гордики, лиш веретено зловіше зашпилю - задрезніло та впало на землю. А бабуся продовжувала....

...Куля покотилась і сталося диво. Хто лиш її побачив, кидавсь її ловити, хто лаявся, коли й другі це робили, а то й кидався до бійки, кровопролиття. Всі бігли лаялись, сварились. І зникла десь братня любов у щасливому краю Липаря - князенка, зненавидів друг друга. Некозьним вогнем зависті і ненависті заналила усіх куля. Ніхто не міг її зловити, хоч якась дивна сила тягнула воїх її ловити. А вона все котилась, по всіхзакутках, селах, містечках.

Побачив Липар лихо, догадався, хто це зробив, хотів ошам'ятати нещасних та засліплених своїх підданих та ніхто вже його не слухав. Найбільш задрі почала негодувати на князя та бунтували другий, мовляв, він сам хоче кулю піймати. Так і зненавиділи свого доброго князя засліплені люди. А куля все котилась, мшала спокій, палила серця чортівським вогнем.

Зміркували сусіди, що сталося, та чиме корше вдарили на землю Липаря. А в його і дружини вірної не стало, ні хоробрх липарів, бо й цих звівчила злодасна куля. Заплакав гірко князь, кинув самітній рідну землю та з гора поблукав лісами, шиваччи сумні, пресумні думи гора, в далекій чужій країні. Розсіпалась і нещасні мешканці щасливої землі по світі. Хто остався на рідній землі, пов-

нив важку невільничу роботу в наймах, у горі працюючи на своєму - нещасному та й для лукавих сусідів.

А куля котилась слід за віткачами та скитальцями, розбивала їхні гуртки, де лиш попала, палила вогнем незгоди, маніла до себе, тріла й так гірке диття. Хто біг за нею, провалювався вкніди в пропасть.

...Пам'ятаю - я схлипнув тоді. Ох як жалко стало доброго Липаря. Які журливі мусили бути його пісні - думи....

Липар блукав лісами, нетрями. Так блукаючи, зайшов він у далеку, далеку землю, в темні, великі ліси. Царювала там гарна лісова фея - князізна. Одного разу почув журливе зітхання Липаря гарна фея і жалко її стало нещасного. Вона підійшла до нього та лагідно опитала про причину горя. З вдячності за її співчуття Липар виліз перед нею своє горе, розказав усе. Зрозуміла смуток добра фея, задумалась. Врешті щось нагадала, побігла до свого замку та винесла чарівну сопілку.

- Піди з цєю сопілкою на найвищий шпиль своїх рідних гір і до сходу сонця заграй. Утри одначе слюзи, перестань горювати та прости підданам своїм їхні засліплення - інакше сопілка не заграв, а її чарівна сила пропадає. Що станеться - побачиш.

Зрадив Липар, подякував щиро, втер слюзи та з радістю рушив на рідні землі. Добувся щасливо на найвищий верх та з тремтячим серцем, притискаючи сопілку до грудей, ждав ранку.

...Чому моє дитяче серце забилось тоді радістю? Здається, я зрозумів, що скінчиться горе потоптаної землі....

- І заграв Липар, заграла чарівна сопілка. Поплили дивні звуки, спершу лагідні, а там жваві боєві, а там грізні, строгі.

І сталося чудо. На звук сопілки, не знає і зівідки, з'явилась чортяча куля незгоди, упала перед ноги Липаря, трісла на дрбні куни, а на місці бухнув лиш страшний вогонь. З недалекого ліса завив страшним войком і ревом лютий чародій, що впів тут гарно розжигав. Він тріс теж у важких мукх, разом із своєю кулею.

А князенко грав....

І піднесли свої корони дерева, і розвіялись цвіті, задрезніли конвалії, і зрадїла вся природа.

А в скалі великій отворилась стіна і зівідки сотнями, курінями й полками стали виходити стрункі риди липарів, воєків у золотій зброї. Всі ставали перед князем.

А він все це грав....

Сопілка чиряє, палкіше грає, раділа. Візько росло, росло. Голос сопілки збудив і сердешних скитальців, вони ожили й поплили рядами за голосом чарівної сопілки.

А князенко грав....

І зорухились боєвою хвилею липарі - воєки і хвилювали їхні груди боєвям заломом - а сопілка грає, не грає, а запалювала.

Сколїхнулись ради, зірвалась липарська буря, рушили воїни в бії із супостатом. І не стало їх, а зза темного бору зійшло сонце і освітіло золоту росу....

...Бабусю, чому я тоді так плакав? Чому? Не знаю....

Чому твоя казка все в моїй уяві, чому давить вона моє серце, чому не могу здержати сліз, коли згаду твоїого Липаря, мельодію сопілки? Чому фея - Доля не чуче ще журливої думи князя - скитальця? Чому?...

А може він має вже сопілку, може ось - ось і кінець нещасної кулі лютого великого чарівника. Може Липар прями по Добушевих скалах до найвишого шпилю, щоб збути сплячих липарів, щоб зібрати нещасних розбитків, щоб заграли на чарівній сопілці?.. Скажи бабусю....

Вайно Кіркенен ФІНЛЯНДІЯ ~ ВІКОВІЙ БОРОТБІ З МОСКВОЮ

ещо з історії. Колись в кам'яній добі, вздовж ріки Волги мандрували ближче незнані племена і осягнули околиці сьогорднішого Ленінграду. Вільша частина йшла далі аж на північний беріг Фінського заливу; інші поселились в сьогорднішній провінції "Інгерманланд" і сьогорднішої Естонії. Це були перші фіни. Звідки і коли ці племена прийшли, досьогордні докладно невідомо. Існує кілька термій про походження фінського народу. Одна з них каже, що колисько фінів була Індія; друга, що фінські племена походили з просторів між південним Уралом і Каспійським морем. Найстарші археологічні знахідки на теренах Фінляндії сягають до 3000 - 6000 років перед Христом. В цих знахідках найбільше лещет, що доказує, що вже тоді мешкали там були знані і широко вживані. Крім тих археологічних знахідок, жодних інших відомостей про фінів до 8. століття немає.

І не дивно. Фіни жили тоді розкинено, переважно в південній Фінляндії; державного устрою немали; займались ловцтвом і риболовством. В край озер і лісів ніхто їх не цікав. паз. Фінляндія має навіть назву: "Країна 70 000 Озер", а запаси, "зеленого золота", лісів, прямо невичерпані. Це країна протилежностей. Взимі - безперервна ніч, зорі і північне сявло /білі ночі/; вліті - сонце, сяне небо і вічний день.

Фіни як нарід. В 8. ст. маємо перші вістки про фінів, як нарід. Вони ходили походили на прибалтійські краї, нпрм. іпохід

на острів Готланд /південний беріг Швеції/, де спалили і порабували всі оселі. Фінські племена об'єднувались під проводом своїх старших, щоб дати відпир натискові вікінгів з заходу і москалів зі сходу. Але провадили теж і між собою, звичайні в тих часах, війни.

До поважного зіткнення фінів зі заходом доходить аж в 1155 - 56. рр., коли то шведи повели перший хрестоносний похід в околиці теперішнього міста Турку /Ого/, і метем напернули мешканців цієї невеличкої оселі на Христову віру. Щоб охороняти цих новонверених християн від нападів інших племен та щоб мати для себе точку опертя, шведи вибудували в Турку замок і зашили залогу. Це був початок. Незабаром слідували дальші походи на Гемаонліннен в 1293. р. На Віпурі, де шведи також побудували замки. Ці кріпості стоять ще дотепер. Так помаду цілою країною заволодили шведи, і зробили її частиною своєї держави. Шведи зуміли з'єднати собі фінів своєю поведінкою і культурою - фінська молодь здобувала на шведському університеті в Ужамі. Після того вертали до батьківщини, як шведські державні урядовці. Селяни провадили самостійне хліборобське життя; не підлягали панщині, що на ті часи було аномалією, та ніколи пізніше не були закріпощені. Через Швецію закріплялась у фінів західна культура і католицька віра. Аж 1595. р. шведський король Карло впровадив протестантизм. 1640. р. було засновано перший фінський університет в Турку.

Війни з Московою. Фіни вже від початку свого існування, як нарід на побережжю Балтійського моря, провадили постійну бо -

ротьбу з москалями. З обох сторін ведено грабницькі походи. Перша згадка в історії про ці війни походить в 1323 р., коли було заключено між фіннами і москалями офіційне перемир'я в Патінасаарі. Вже тоді фінни були добрими воювачами. Пізніше в тридцятилітній війні здобули собі славу фінські вершники, тав. гааккапеліти, як залізний п'ястук короля Густава II. Адольфа. У війнах Карла XII, фінські війська зі славою вдержали традиції гааккапелітів, хоч ці війни сильно окривалили фінський наріч.

Фінляндія в російській імперії.
В 1808 р., на основі договору Наполеона з російським царем Олександром I., Велике Князівство Фінське було відірвано від могочої колиць Швеції і прилучено до російської імперії. Фінляндія однак, без шведської допомоги, ще цілий рік боролась з москалями, поки не улягла перевазі сил. Від того часу вплив Швеції на Фінляндію почав слабнути. Всетаки шведська культура так глибоко була вкорінена в фінському народі, що її знищити москалям не вдалось. Нпрм. шведська мова є досьогодні другою матірньою мовою для фінів.

Чим широкі автономії, яку признав Фінляндії російський цар Олександр II., москалі пробували фінів придушити. Це доводило до спротиву. Тисячі фінів засілено в Сибір. Чим то національний дух фінського народу кришав.

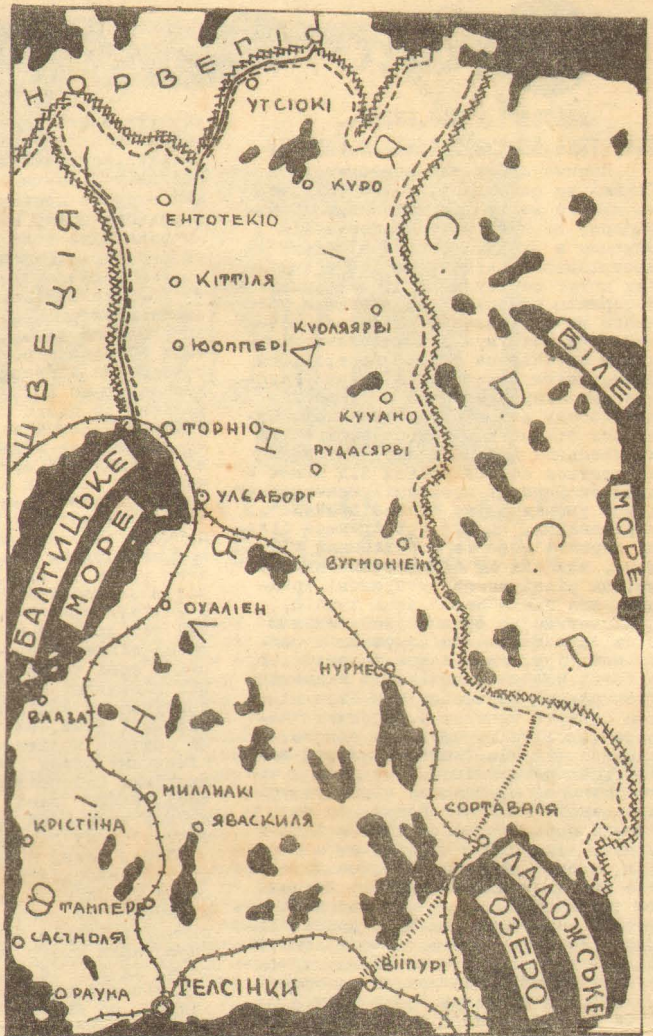
Фінляндія і перша світова війна.

В 1918 р., коли Росія вийшла з війни розторошена, а революція створила в державі хаос, фінни зрозуміли, що прийшов догодний час творити власну державу. До цього вони вже приготувались від 1914 р., коли около 2 тисячі молодих фінів, переважно студентів, пішло до Німеччини, щоб здобути військовий вишкіл та знання і пізніше організувати фінське народне військо. Ці люди пережили "4 роки горя та зневіри". Прусська дисципліна була для свободобольових фінів тяжка. Після вишколу їх вислали на противосковський фронт, де мали поважні втрати. Виглядів на скоріє творення фінської національної армії та держави не було - була лишень надія.

Та прийшла революція і цей 27. стрілецький батальйон, діставши допомогу в зброї від Німеччини, почав організувати фінське військо, яке зразу мусіло вступати в бій з більшовиками. Комуністи знайшли немало прихильників в Фінляндії, головні серед робітництва, і змагали захопити владу в свої руки. Ця громадянська війна коштувала Фінляндії багато жертв. Однак національний дух перемир. Весною 1918 р., при допомозі німецького корпусу під проводом генерала фон дер Гольца, Фінляндія була звільнена від більшовиків і 16.5. того року головнокомандуючий фінською армією, генерал барон фон Маннергайм, в'їхав урочисто до столиці Фінляндії - Гельсінкі.

Генерал Маннергайм здобув військове звання в російській армії. Як полковник і командир гвардійського гусарського полка стояв на противімецькому фронті. Коли вибухла російська революція і Фінляндія рішила будувати свою державу, він кинув російське військо і поспішив до батьківщини, де перший президент Фінляндії, Пер Евін Свінгхувуд, назначив його начальним вождем повстанчої, але вже змушеної боротись з більшовикам, армії. З тою армією Маннергайм захищав Фінляндію і вкінці здобув для неї незалежність, яку признав мировим договором в Тарту. Та не й після того багато фінських добровольців шло на поміч проти більшовиків в Естонії і брало участь в нещасливому впрочім поході на Мурманськ, щоб звільнити від червоних Карелію.

Життя після війни в незалежній фінській республіці наладналось. Життєвий рівень населення був висо-

ким; в країні запанував добробут. Однак серед нього ні ні не забули про небезку зі Сходу. Молодь, передовсім академічна і здорова сільська, мусіла бути все приготувана до зустрічі небезпек. Заложена генералом Мальмберг Організація Оборони Краю - Шуцкор і жіноча організація Лютти Свирд оправдали своє існування, як союз студентів Карелії, що не дозволяв фіннам забути, що Карелія стремить до Фінляндії. Чим програної останньої війни, Фінляндія вірить в крамчу будучність, бо так наказує їй незломність національного духа.

ЖИТТЯ ФІНІВ

Українець у радю

/"Свобода" - червень - 1946./ з Шікаго повідомляють, що молодий американський українець Семен Чуба став музичним директором на радіській стації WJHL. Він є відомим любителем української пісні й музики і постійно цікавиться українським музичним життям в Америці, зокрема хоровою справою.

Про Карпатську Україну

/"Свобода" - червень - 1946./ "Слава йсусу"! Такими словами поздоровив гудул в Карпатській Україні, М. Добрякова, кореспондента "Комсомольської Правди", згідно з тим, що він пише у своїй репортажі під наголовком "По Закарпатській Україні". На це Добряков відповів "день добрий!" і не диво! Чейже комуністичні годі відвідости: "Слава навіки!" У совєтах тільки одному Сталіно-ви належить вічна слава, а більш нікому.

Добряков згадує Олександра Духновича і називає його "першим поетом Закарпатської України" і "будителем народу" та цитує його вірш: "Зоставайте же, брати, і скиньте сон темряви, вперед нам треба йти до частя і до слави". Очевидно, розуміючи тепер так, що тою славою і частям є - Сталін і Совєти. І це є один цікава згадка, а це за "мо нахів з ватикану", що то покинули "прадідівську мову і віру", а тех і за назву "Угорська Русь", що виділила на малярських мапах, щоб таким робом напочинала мешканців цього краю, до цей край зв'язаний з угорськими дітьми. Тому, як кажеться, не дозволяли

вживати назви "закарпатська Україна".

Новий уряд У.Р. Союзу

/"Свобода" - червень - 1946./ На XI Конвенції українського робітничого союзу, що відбулася в Буфало, вибрано такий уряд: А. Батюк, голова, заступники др. Н. Тацій, і О. Галинчук; С. Корпан, фінансовий секретар, Т. Мичик, рекордовий секретар, а контролі: Н. Грудзіньський, Катерина доманчук, Олександра Матеїко. В Головну Раду ввійшли: І. Кісь, В. Аовгань, Д. Лобай, Л. Харина, С. Ковалишин.

Відзначення майора - українця

/"Свобода" - червень - 1946./ "Ди Вунвакет Кол" повідомляє, що майор Степан Волхв був відзначений французьким урядом за "незвичайні заслуги", віддані Франції в часі боротьби за визволення. Майора Волхва повідомив про це воєнний департамент. Майор Волхв був у війні летуном - пілотною. Тепер хоче залишитися надалі в армії.

Замучили двох каноніків Львівської капітули.

/"Свобода" - червень - 1946./ Після вивезення митрополита Йосифа Сліпого зі Львова, зійшлися крилошани, які входили в склад львівської митрополітичної капітули на Святоюрській Горі та вибрали адміністратором дієцезії о. Горчинського, пароха Золосської церкви у Львові. Коли про це довідалися більшовики, заарештували о. Горчинського і нім загинув слід. Крилошани не звертали на це уваги і знову зібрались на нараді після ревізії, яким мусіли піддатися по усуненні о. Горчинського. Тепер вони вибрали адміні-

стратором о. Галаганта, але в цього арештували комуністи і так знущались над ним у тюрмі, що він звинув.

центральний еміграційний Союз Студентства відновлений.

/"Свобода" - червень - 1946./ У Мюнхені, в Німеччині, повився "Вістник Дезуса" за січень - березень 1946 р. у а в ньому поміщений протокол Українського Всеу студентського Установного З'їзду в днях 15, 26, і 27. грудня 1945 р. У протоколі згадано про нараду представників існуючих студентських організацій, що відбулася 4. вересня 1945 р. в Мюнхені. Тоді вибрано тимчасовий всеу студентський ініціативний комітет, TWK, з 5 осіб, який мав скликати з'їздна з'їзд прибуло 28 делегатів від 1366 студентів, зареєстрованих у 12-ти студентських товариствах у Німеччині, Австрії, Франції, Швейцарії, Італії та в Бельгії. Після привіту проф. Чербаківського від Українського Вільного Університету складено звіти із діяльності студентських громад. Звіти тривали весь день.

Перший день закінчився "Літературним вечором" у якому взяли участь шість авторів. Другий день присвячено формі студентської організації і вибори управи. Третій день присвячено справам матеріальної допомоги студентству та праця комісії, при цьому прийнято оцінку вартостей, якої мусить бути власт. праці в олов'язку, спираючись на власні сили. На жіночі з'їзд прийняв 24 точок резолюцій. У цілому з'їзді нема подячок ні одного імени студента! "Вістник Дезуса" - а наснів правильно повтою з Німеччини.

Світовий огляд політ.

1. Настрої по конференції в Парижі.

Помимо цього, що конференція в Парижі не розбилась, то всетаки вона нікого не зуміла задоволити. Показалося, що найбільшу пропасть між Заходом а Сходом творить німецьке та австрійське питання. Міністри західних потуг висунули внесок створити федерацію німецьких державок, а крім цього Бірнес заявив, що американський уряд резигнує з конфіскації німецьких маєтків на терені Австрії. Цим пропозиціям спротивився рішучо Молотов та заявив, що заки піднімається якийнебудь договір з Німеччиною, мусить створити німецьку державу, з центральним урядом і він ніколи не погодиться на відірвання від Німеччини якоїнебудь провінції. Закордонна преса твердить, що Москва прийшла до переконання, що для неї принесе більшу користь союз із побідними німцями, але під їх цілковитими впливами, як різні договори приязні. Франція, яка бажає ослаблення німців, прилученням до Франції найважливіших провінцій Німеччини. Надренцію і Заглібінг Ерре, не є також задоволеною з такої політики совітів. А визначний французький журналіст Жан Піот цілком одверто написав в часописі "Аварор", совіти думають, що одного гарного дня Німеччина станеться совітською республікою. Тому нема нічого дивного, що Молотов відкинув усі пропозиції західних потуг, бо на Кремлі опрацьовується цілком іншій план, яких ціллю напевно не є мир. Крім цього два найбільш знавіні совітські американський журналіст Ліпшман та бувший посол американський у Москві заговорили знову у пресі. Ліпшман помістив статтю, в якій доказує що совіти роблять союз з німцями та пригтовляються до нового розбору Польщі. Він твердить, що в 1939 р. совіти заключили союз із німцями, без відома Британії та Франції, а душою того союзу був Молотов, і цей самий Молотов продовжує далше свою політику без відома Веліна і Бірнеса. Його заява на конференції за політичним з'єднанням Німеччини була лише пропагандним апелем до німецького народу, щоб знищити впливи західних потуг у будучій організації Німеччини та пригтовити її до будучого совітсько - німецького союзу. "Знаю, що це твердження є острє, але воно є правдиве" підкреслює Ліпшман. Другий знавець совітів б. американський посол у Москві, Вілліам Булліт написав книжку під заголовком "Велика земля куля", в якій твердить, що совіти стремлять при помочі комунізму запанувати над цілим світом, тому "Америка не повинна вагаться ужити атомової бомби, щоб охоронитися перед совітським імперіалізмом. Америка є значно сильнішою від совітів і може при помочі атомової бомби та свого легунства цілковито їх знищити!"

Обговорюючи закордонну політику совітів, він заявляє, що, в ній нема нічого загадочного, бо: вона стремить до створення диктатури комунізму на цілому світі. Тому не дивно, що нічим не можна Сталіна задоволити. Вкінці ми дійдемо до такої ситуації, що будемо змушені виступити проти совітського імперіалізму, або підпорядкуватися жаданям Сталіна. Із тих причин лежить в інтересі американців зробити кінець жаданям Сталіна вже тепер, коли його війська ще стоять далеко від американських берегів і коли американці мають це у своїх руках усі середники, щоб здержати цей наступ совітського імперіалізму. Тому він пропонує організувати "Дезнавіну Лігу", яка обнімала би західну півкюлю, Велику Британію разом з її колоніями, Китай та усі держави західної Європи.

Дипломатичний кореспондент "Дейлі Геральд" заявив, що англійські та американські знавічі сейчас повинні приступити до студій над господарським об'єднанням окупатійних зон та

усунути всякі торговельні бар'єри між американською та англійською зоною Німеччини. Командантами альянтських військ у Німеччині, генерал Мак Нарней висунув проєкт створення господарського союзу між обома зонами. Американська зона доставляла би харчі британській зоні, а ця у заміну заостотривела би американську зону в уголь та залізо. Надмір продуктів вивозилося б за кордон. Крім цього англійській та американській уряди мали би право розпоряджати усіма продуктами обидвох зон. Вкінці він зазначив, що і інші звичи можуть приступити до цього союзу. В Австрії генерал М. Кларк передав австрійському канцлерови Фіглові усі промислові урядження "Герман Герінг". Американський знавець для справ відшкодовань Павлей заявив на одній пресовій конференції у Відні, що увесь промисл за винятком воєнного, повинен перейти на власність австрійського уряду та сильно заатакував совітів за конфіскацію копалень нафти у Цистердорф. Англійський ліберальний часопис "Манчестер Гардіан" пише, що на підставі преси і радіо у совітській зоні можна твердити, що у східній Німеччині йде завзята кампанія за прилученням західної Німеччини до совітської зони. Совіти твердять, що вони ратують політично та господарчо Німеччину перед грабіжжю західних реакційних альянтів. А роблять вони це в часі, коли самі вивозять з Німеччини всі машини та приряди, а західні народи цьому спротивляються.

Серед таких політичних настроїв міністри закордонних справ пригтовляються до мирової конференції, яка має відбутися 29. липня цього року. Заступники міністрів закордонних справ уже опрацьовали схему договорів для передавання їх 21 - ій державі. Австрійський міністр закордонних справ Евветт заявив, що на конференції не сміє бути права вета, бо то не годиться з демократичною процедурою, щоб одна держава перешкодила виконанню проєктів інших держав. З Канади виїхав вже прем'єр Меклізі Кінг, який бажає оголосити поля битв в Європі це перед конференцією та поговорити з альянтськими провідниками в Берліні. Незадовго виїде також Італійський прем'єр де Гаспері, який має намір оглянути Вруссель, Осло, Прагу й Варшаву, а державні мужі інших держав пильно пригтовляються до мирових нарад, які принесуть світові або довготривалий мир, або скору нову війну.

2. Засади політики Америки.

Сенатор Ванденберг, член американської делегації на паризькій конференції по своїм повороті до Америки заявив, що конференція дала доказ, що через терпеливість, витривалість та добру волю можна знайти плятформу до порозуміння між комунізмом а західною демократією. Однак совіти мусять зрозуміти чотири засади американської політики:

1. Америка дуже шанує російський народ і уважає, що він може у себе радитися, як йому подобається.
2. Америка рішлася все зробити, щоб лише не допустити до війни.
3. Вона є готова співпрацювати з кожним народом, який виявить добру волю в цій справі.
4. Ніхто не змусить Америку зайняти таке становище, яке їй не відповідало б. Вкінці Америка ніколи не відступить від засад людності і свободи та ніколи не допустить, щоб ці засади були предметом торгівлі.

Оголошуючи ці підставові засади, Америка старяється те тісніше зв'язатися з Б. Британією, ухваляючи її позицію у висоті 3 - ох мільярдів 750 мільонів доларів. Перед голосуванням над позичкою у Палаті Репрезентантів промовляв спікер Рейдвір, доказуючи, що коли Америка не потрапить довести до тісного союзу з Англією і тоді це може зробити хто інший і Бороги божи Америка осталася б без альянтів. Крім цього часописи доносять про на-

пружені відносини між Америкою а Польщею. Кореспондент "Обсервера" подає, що американського посла в Варшаві, Б. Лана підозрюють у організованні пресової конференції закордонних журналістів у Польщі, на якій польський примас висказався негативно про варшавський уряд і за це йому мали б змінити. Підчас виборів агенція безпеки трикратно арештувала військового аташе полковника Франка Бісса, підчас коли він фотографував відділ, що складався з тисяч совітських воєнків, які транспортували 4 000 коней та 700 вагонів на схід. При тім йому відобрали накручений фільм та приказали негайно опустити м. Замбрів. Крім цього польський часопис у Швайцарії "Под Пронд" подає, що американський посол має щоденно розривку у вишукванні підслухових апаратів, які підкладають у його льокаль совітські агенти. Він збирає мікрофони та інші інсталяції і потяжна відсилає їх до польського міністерства закордонних справ з допискою з поздоровленням від американського посла.

Тому не диво, що Америка не хоче виявити таємниці атомової бомби, помимо натиску совітів, а американський делегат Толман заявив на конференції атомової енергії, що Америка виявила таємниці з винятком виробу атомових бомб. Крім цього американці пригтовляються до нових дослідів над атомовою бомбою.

3. Клопоти Англії.

Коч Америка підпомагає грішми знеможено політичними подіями Англії, то всетаки її тяжко перебороти всі клопоти. Найбільше журби їй завдає терористична акція жидів у Палестині. Англіїці перепровадили багато ревізій у Палестині, викриваючи при тім склади зброї та амуніції і масово арештуючи жидів. Жиди зробили заклик до своїх одиовірців у цілому світі і зважають їх не лише до політичних демонстрацій, але також до надіслання їм зброї, амуніції, кораблів та шкотників, щоб зі зброєю в руках виступити проти британських заріджень. Тому не диво, що англійці наложили свою сильну руку не лише на само Палестину, але також англійський посол у Вашингтоні не дав дозволу рабіннові Візю, голові світового конгресу на візд до неї. З той причини жиди зробили великий протест у Лондоні. Кілька тисяч товня мужчин, жінок і дітей перейшла вулицями Лондону а зложила протест на руки членів Палати Громад проти політики Б. Британії в Палестині.

Однак араби також не дармують. Арабський комітет у Палестині проголосив гострий протест проти заяви Трумана, що "Америка готова взяти на себе технічну і фінансову відповідальність за перетранспортування до Палестини 100 000 жидів". У протесті говориться, що жадна сила не зможе вплинути на будучину та долю Палестини і вона не може бути предметом торгівлі, ані не можна її замінити за виборчі голови, навіть не зважаючи на те, що Труман розпоряджає атомовою бомбою. Араби радять йому, щоб забрав жидів до своєї резиденції, а крім цього американський континент може помстити не лише 100 000 жидів, але кілька мільонів. Протест кінчиться оцєю погрозою:

"Араби Палестини та інших країв, є рішені всіма силами протиставитися віздові жидів, помимо заяви Трумана, його жидівських приятелів та прихильників у Америці."

На ці події також відгукнулася Арабська Ліга та вислала до Америки ноту, в якій заявила, що сіоністична політика стремить до викликання задуру між арабськими інтересами на Сході та інтересами Америки. Генеральний секретар ліги А. Шапа вислав до Б. Британії домагання надати Палестині незалежність, а проти жидів примітити це більше рішучу політику та різні репресії, принаймне такі, які були примінені проти арабів в часі арабського повстання.